

Palyatif Toplumarda Acı Kavramını Byung Chul Han'ın Perspektifinden Okumak

Reading The Concept Of Pain In Palliative Society From Byung Chul Han's Perspective

Erkan SOLMAZ

Yayın geçmişi:

Makale gelişi:

16.05.2022

Revizyon:

31.05.2022

Kabul tarihi:

12.06.2022

Yayımlanma tarihi:

20.07.2022

Anahtar kelimeler:

Acı algısı,

Palyatif Toplum,

Dijitalleşme,

İletişim,

Keywords:

Perception of pain,

Palliative Society,

Digitalization,

Communication

Özet: Gelişen teknoloji ve dijital kültürün insan yaşamıyla birlikte toplumsal yapıyı dönüştürdüğü açıkça görülmektedir. Buna bağlı olarak son yıllarda iletişim bilimleri ve sosyoloji alanında ele alınan çalışmalara bakıldığında, özellikle dijitalleşme ve kitle kültürünün sonuçlarını kapsayan konuların ele alındığı dikkat çekmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı, tutum ve davranışların temelinde yatan algı unsurları içerisindeki “acı” duygusunun günümüz toplumunda birey davranışlarına nasıl yansıdığını göstermektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın analizi Byung Chul Han’ın “Palyatif Toplum” kavramı üzerinden yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde literatür taraması kullanılmış ve bu yöntemle modern toplum bağlamında “acı” algısının hissizleştirilmesi sorusuna yanıt aranmıştır.

Abstract: It is clearly seen that developing technology and digital culture have transformed the social structure together with human life. Accordingly, when we look at the studies in the field of communication sciences and sociology in recent years, it is noteworthy that especially the subjects covering the results of digitalization and mass culture are discussed. From this point of view, the aim of the study is to show how the feeling of "pain" within the elements of perception underlying attitudes and behaviors is reflected in individual behaviors in today's society. For this purpose, the analysis of the study was made on Byung Chul Han's concept of "Palliative Society". In the study, literature review was used within the framework of qualitative research methods and an answer was sought to the question of numbing the perception of "pain" in the context of modern society with this method.

Giriş

İçinde yaşadığımız toplumda performans önemli bir göstergedir. İnsanlar daha fazla kazanmak, daha başarılı olmak, daha iyisini yapmak ve daha mutlu görünmek için yaşam pratikleriyle kendilerini gösteri nesnesi haline dönüştürmektedirler. Sınavda daha fazla puan almak için okul arkadaşlarıyla yarışan bir öğrenci, kıdem atlamak için iş arkadaşlarıyla yarışan bir memur, statü kazanmak için sürekli çalışan bir akademisyen, fazla ürün satmak için mücadele eden bir pazarlamacı ve herkesten çok mutlu olduğunu göstermek için sürekli mutluluk pozu paylaşan bireyler söz konusu performansı sergileyen öznelerdir. Tüm bu olumlu duygularla hareket eden insanların motivasyonları mutlu ve pozitif olmaya yönelik inşa edilse de her insanın özünde barındırdığı acı duygusu görülmeyen, gösterilmeyen, gizlenen, geçiştirilen ve istenmeyen bir anti-motivasyon kaynağı olarak ötekileştirilmektedir.

Acı duygusunun insanın fizyolojik olduğu gibi ruhsal tarafında da güçlü bir uyarıcı olduğu bilinmektedir. Acının sadece fiziki yanlarını bedensel bir bütünlük içerisinde ele almak, bireyin toplum içindeki tutum ve davranışlarının temelinde yatan etkenleri görmemiz açısından yetersiz kalacaktır. Dolayısıyla acı duygusunu sadece bedensel olarak değil bilişsel olarak da irdelemek toplumu analiz etme bakımından önemlidir. Bu anlamda günümüzde bir zayıflık belirtisi olarak gösterilen “acı” duygusunun bilişsel boyutunu irdelemek ve acının politik açıdan nasıl kullanıldığını ortaya koymak çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Bir tıp terimi olarak karşımıza çıkan “Palyatif” sözcüğü “geçici”, “geçişirici” anlamlarına gelmektedir (sozluk.gov.tr). “Palyatif Toplum” kavramı Byung-Chul Han’ın kaleme aldığı “*Palyatif Toplum Günümüzde Acı*” isimli kitabında toplumsal yapıyı anlatan bir metafor olarak kullanılmıştır (Chul Han,

¹İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı Doktora öğrencisi, ORCID: 0000-0003-1218-9296

2022). Bu noktadan hareketle çalışma, günümüz toplumunda acı duygusunu ve performansa dayalı öznenin kendisine uyguladığı şiddeti sorgulamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde fenomenolojik bir yaklaşımla literatür taraması yapılmış ve hermeneutik bir yöntem tercih edilmiştir.

Çalışmada günümüz toplumunda “acı” algısının Byung Chul Han’ın toplumsal okumalarıyla ele almamızın nedeni günümüzün güncel sosyolojik meseleleri üzerine yoğunlaşmasından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda Byung Chul Han’ın eserlerine bakıldığında günümüzün toplumsal yapısını sosyolojik olarak kendine has bir üslupla değerlendirdiği dikkat çekmektedir. Bu çalışmada ise günümüz toplumunda “acı” algısının hissizleştirilmesi, Byung Chul Han’ın toplum okumaları perspektifinden irdelenmiş ve “palyatif” metaforu üzerinden yorumlanmıştır.

1. Disiplin Toplumunda Birey, Beden ve Şiddet

Modern çağdan önce şiddet olgusu dünyanın birçok yerinde kendisini hayatın her alanında göstermekteydi. Hatta şiddet toplumu tasarlayan önemli bir iktidar aracıydı. Öyle ki şiddet sadece iktidarın hegemonyasını sürdürmek için kullandığı bir unsur değil aynı zamanda arenalarda topluluğa izletilen bir gösteri oyunu halini almıştı. Krallar, hükümdarlar, savaşçılar şiddeti bir güç gösterisi olarak kullanmışlardı. Şiddet sadece üst sınıfın değil alt tabakanın da hayatta kalması için gerekli olmuştu. Nitekim şiddet olgusu o dönemlerde bedenin ihtişamı, bireyin özgürlüğü, kralın hegemonyası ve gücün simgesi olarak açıkça ve meşru bir biçimde sergilenmişti. Modernleşmeyle birlikte ise şiddet olgusu daha farklı biçimlerde kullanılmıştır.

Modernleşme ile ilgili toplumsal olarak bir çözüm yolu geliştiren Alman sosyolog Ulrich Beck, modernliğin rasgele ve bilinçsiz bir şekilde yaşandığını, bu modernliğin içinde Batı sanayi toplumunun devamında, hatta sanayi toplumu sona ererken oluşan süreçte iki tür toplum yapısının iç içe geçtiğini öne sürmektedir. Beck bu aşamayı “risk toplumu” kuramının başlangıcı olarak ele almıştır. Söz konusu toplumsal aşamayı ise risk toplumu olarak isimlendirmiştir. Risk toplumunda, öteden beri var olan risklerin çok daha farklı şekillerde ortaya çıkıp bütün toplumu kuşattığını, tehdit ettiğini savunmuştur. Bu anlamda Beck, riskler, tehditler ve tehlikeler karşısında bireyler ve toplum adına “reflexive modernization” (kendi üstünde düşünen modernleşme) kuramını ortaya koymuştur (Çuhacı, 2012: 131). Beck’in bu görüşü çalışmada ele aldığımız palyatif toplum kavramını destekler niteliktedir. Çünkü; Beck modern toplumlardaki risklerin göz ardı edildiğini ve bunun geçiştirildiğini sanayi toplumunun yarattığı risklere ve olumsuzluklara dikkat çekerek ele almaktadır.

Byung Chul Han, “Şiddedin Toplojisi” adlı eserinde, modernite öncesi egemenlik toplumunda şiddet olgusunun değişimini ve modernitede şiddetin geçişini şu sözlerle anlatıyor:

“Modernite öncesi egemenlik toplumunun bir kan toplumu olarak sona erdiği, şiddeti topolojik bir dönüşüme maruz bırakır. Şiddet artık politik ve toplumsal iletişimin bir parçası değildir. İletişimin satır aralarına, derinin altına çekilir, kılcal damarlara, ruhun iç mekanlarına sinmeye başlar. Görünürden görünmeze, apaçıktan mahreme, fizikten psişiğe, askeri olandan medyatik olana ve cephesel karşılaşmadan viral bulaşmaya kayar. Etkisini artık konfrontasyon değil kontaminasyonla, yani yüzyüze gelerek değil zehirleyici bir şiddetle, açıktan saldırarak değil bulaşarak, enfeksiyonla göstermeye başlar” (Chul Han, 2016: 18).

Foucault, “Hapishanenin Doğuşu” adlı eserinde; “Klasik dönem boyunca, bedenin iktidarın nesnesi ve hedefi olarak bir keşfedilişi söz konusudur” ifadesiyle o dönemlerde bedene manipüle edilen, biçimlendirilen, terbiye edilen; itaat eden, cevap veren, becerikli hale gelen veya güçleri artan bedene işaret etmektedir (Foucault, 1992: 168). Günümüz toplumunda Foucault’un bu görüşünü sosyal medya içerisinde toplumsal normlara uyum sağlayan birey davranışlarıyla ilişkilendirebiliriz. Zira günümüzde farklı bir dinamik yapıda karakterize edilen bireylerin yeniden keşfedilmesi gerekmekte. Çünkü bireyler kendilerine enformasyon gönderen kaynaklar tarafından biçimlenmekte ve itaat duygusu klasik dönemdeki gibi fiziki güçle değil medya aracılığı ile üretilen rıza ve algı yönetimiyle sağlanmakta. Bu bakımdan günümüz toplumunda bireyin temel özelliklerinin yeniden irdelenmesi, toplumsal yapının içerisinde karakterize olmuş bireylerin, beden ve ruh ilişkilerinin fotoğrafını da ortaya koyacaktır.

Algı yönetimini sosyolojik bir bakış açısıyla ele alan Bayrakçı, feodal süreçte kilise ve feodal beylerin iktidar süreçlerini kullanmaları, feodal beylerin fiziksel çevreye ve bedene olan baskısı ve kilisenin

feodal beylerle ortak çalıştırdığı korkuya dayalı dini baskıcı rejim olarak iki boyutta ele almıştır (Bayrakçı, 2021: 106). Baskıcı rejimlerde fiziki unsurların beden üzerindeki etkisi iktidarın mutlak egemenliği bağlamında modern çağlara göre daha görünür olmuştur. Dolayısıyla insanın toplumsal formlara uyumu söz konusu olduğunda dönemselsel olarak kullanılan yöntemler de değişmiştir.

Giorgio Agamben, “*Kutsal İnsan Egemen İktidar ve Çıplak Hayat*” adlı kitabında üstün iktidar ile bedenin ölümünü şu sözlerle ifade etmektedir;

“Siyasal beden metaforu artık dignitas’ın sürekliliğinin sembolü olarak değil; egemenliğin mutlak ve gayri insani karakterinin şifresi olarak görülüyor. “Ölü canlıyı ele geçirir” ve “kral asla ölmez” formülleri, genellikle düşünüldüğünden çok daha harfi bir yaklaşımla anlamamız gerekiyor: Egemenin ölümüyle birlikte egemenin halefinin şahsına aktarılan şey, egemen otoritenin temelini oluşturan kutsal hayattır. Bu iki formülün egemen iktidarın sürekliliğine işaretleri, kendilerini öldürebilen; ama kurban edilmeyen hayata bağlayan gizli bağın sayesinde egemen iktidarın mutlaklığını ifade etmelerine bağımlı bir şeydir” (Agamben, 2013: 125).

Foucault iktidar beden ilişkisini ele alırken, insan bedeninin derinlerine inen, eklemlerini bozan ve onu yeniden oluşturan bir iktidar mekanizmasına dahil olduğunu belirtmektedir. Foucault’a göre, bir iktidar mekaniği olarak nitelendirdiği insan bedeninin, siyasal anatomisi başkalarının bedenlerine istenilen şeyleri yapmak için değil, hız ve etkinliğe uygun olarak belirlenen tekniklere göre iş görmeleri için nasıl el konulabileceğini tanımlamaktadır. Böylece disiplin bağımlı ve idmanlı bedenler üzerinde “itaatkar” bedenler imal etmektedir (Foucault, 1992: 170-171).

Han’a göre, disiplin toplumunda acı, insanları üretim aracı olarak biçimlendirir (Chul Han, 2022: 20). Endüstri sonrası çağda ise beden bir karakol ya da üretim aracı değildir. Üst bir amaçla bağlantısı olmayan, kendinden hoşlanan ve kendi zevkini yaşayan hedonik bedenin acı karşısındaki tavrı, disipline edilmiş bedenin aksine, reddetme şeklindedir. Başka bir ifadeyle acıyı anlamsız ve yararsız görmektedir (Chul Han, 2022: 21). Günümüzde performans öznesinin disipline sokulmuş öznenin farklı olduğunu belirten Byung Chul Han, Neoliberal performans toplumunda emir, yasak ya da ceza gibi olumsuzlukların yerini motivasyon, kendini optimize etme ve kendini gerçekleştirme gibi olumluluk durumları almıştır. Disiplin mekanlarının yerini daha çok huzur verici mekanlar almaktadır (Chul Han, 2022: 21). Endüstri kapitalizminin gelişim sürecini asketizm (inziva ahlakı) literatürü üzerinden açıklamaya çalışan Max Weber’in acının toplumsallaşma süreçlerinden açtığı bahislerden tam bu noktada bahsetmek zihin açıcı olacaktır. Weber endüstri kapitalizminin anahtar kavramlarından biri olan emeğin rasyonalizasyonunu asketizmin dünyevileşmesi olarak ele almıştır (Weber, 1988:54-57). Kendini öte dünyada Tanrı’nın rızasını kazanmak için bu dünyada İsa’ya yapılanların bir bedeli olarak ağır çalışma alanlarının bir nesnesi olmaya adanmış manastır münzevi ahlakının, servet birikimi ve dünyevi zevklerden münezzehe bir ideal işgücü prototipi sunduğunu ortaya koymuştur² (Weber, 2005:37-42).

Byung Chul Han’a göre, disipline dayalı gücü özneye nüfus eden iktidar teknolojileri, bedenin içine eşit ve ağır ağır işlenir, bedende izler bırakır ve böylece alışkanlığın rutinlerini yaratır (Chul Han, 2020b: 43). Ona göre; “*Modernitede şiddet ruhsallaştırılmış, psikolojikleştirilmiş, içselleştirilmiş biçimlerde ortaya çıkar*” (Chul Han, 2016: 15). “*Şiddet görmüş bedenler endüstriyel üretime yönelik disiplin toplumuna uygun değildir. Disiplin toplumu üretim aracı olarak öğrenmeye yatkın bedenler imal eder*” (Chul Han, 2022: 19). Bauman ise şiddetin iktidar mücadelesinde bir araç ve aynı zamanda riskli bir ödül niteliği taşıdığından söz eder. Ona göre; “*Şiddet meşru olmayan baskıdır.*” başka bir ifadeyle meşru görülmeyen baskı anlamına gelir. Bu anlamda Bauman, insanları kendi iradelerine aykırı eyleme zorlayan ya da isteyerek veya istemeden güdüleyen edime “şiddet edimi” adını vermektedir (Bauman, 2005: 253). Nitekim disipline dayalı toplum, bedeni kendi iradesi dışında endüstriyel üretime ve buna bağlı olarak da tüketim toplumunun bir parçası haline dönüştürmektedir.

² Weber’in acının toplumsallaşması suretiyle emeğin rasyonalizasyonu idealist bir diyalektikte süreçlendirdiğini ortaya koyan çalışmalarla ilgili; bknz: (Dündar, 2020:163-168). Söz konusu çalışmada Weberyen terminoloji geleneğiyle uyumlu bir bakış açısıyla doğu ve batı toplumlarının her ikisinin de özünde asketik ahlakı barındırdığı ortaya koyulmuştur. Fakat 476’da Batı Roma İmparatorluğu’nun yıkılması sonrasında Batı’nın feodal Doğu’nun ise merkezi otoritesi güçlü devletler şemsiyesi altında yaşam bulan toplumsal yapıların asketizmi birbirinden farklı bünye dönüşümlerine maruz bıraktığını ortaya koymuştur.

Agamben'e göre, çıplak hayat siyaset ile iç içe geçmiştir ve birbirlerinden ayrılması kolay değildir. Çıplak hayatın ve bunun modern cisimleşmelerinin siyasal doğasının farkına varana kadar, bunların merkezindeki matlık da netleştirilemeyecektir (Agamben, 2013: 145). “*Kapitalizm çıplak yaşamı mutlaklaştırır*” diyen Han ise kendini sömüren öznenin başkası tarafından sömürülen özne kadar özgür olmadığını belirterek, tarihsel süreçte köle-efendi diyalektiğini özgürlük bağlamında ele almaktadır (Chul Han, 2020a: 28). Han'a göre öznellik ve süreklilik ya da “kendilik ve devamlılık” kavramları, iktidar modellerinin değişmez bileşenleri olan iki ana kriterdir. Devlet gibi politik iktidar yapısı da bir devamlılık gösterir. Aynı zamanda öznellik yapısı da gösteren kolektif yapı kendini bir kendilik olarak ortaya koyar (Chul Han, 2020b: 89).

Castells iktidar ilişkilerinde ve deneyim ilişkilerinde yapısal bir dönüşüm olduğunda yeni bir toplumun doğacağını, bu dönüşümlerin uzam ve zamanın toplumsal biçimlerinde de aynı ölçüde ciddi değişikliklere ve yeni bir kültürün doğuşuna yol açacağını belirtmektedir (Castells, 2013: 492). Ayrıca Castells üretim, iktidar ve deneyim ilişkilerindeki değişikliklerde, toplumsal hayatın maddi temellerinin uzam ve zamanın dönüşümü ile birleştiğine dikkat çekmektedir (Castells, 2013: 503). Bu bakımdan Castells'in “ağ toplumu” olarak nitelendirdiği günümüz toplumuna ilişkin şu tespiti önemlidir; “*Enformasyon çağının toplumları ağ toplumunun yapısı ve dinamiklerine indirgenemez. Dünyamızda yaptığımız bu taramanın ardından, öyle görünüyor ki toplumlarımız “ağ” ile “benlik”, ağ toplumu ile kimliğin gücü arasındaki etkileşimle oluşuyor*” (Castells, 2013: 506).

Byung Chul Han performans öznesinin kendisine uyguladığı şiddeti ve bireyin öz itibarıyla kendini sömürmesini şu sözlerle anlatmaktadır;

“Acıların temelinde şiddetin farklı türleri yatar. Örneğin baskılar olumsuzluğun şiddetini temsil eder. Başkaları tarafından uygulanır bu şiddet. Ama şiddet sadece başkalarından kaynaklanan bir şey değildir. Aşırı performans, aşırı iletişim ya da aşırı uyarı şeklinde kendini gösteren aşırı olumluluk da şiddettir” (Chul Han, 2022: 39).

Han, günümüz toplumunun giderek ötekinin veya yabancıların olumsuzluğunu üzerinden attığını belirtiyor. Ona göre, olumsuzluğun artması şiddetin ortadan kalkması anlamına gelmiyor; çünkü olumsuzluğun şiddetinin yanında bir de olumluluğun şiddeti vardır ve bu şiddet her türlü düşmandan ve iktidardan yoksun gerçekleşmektedir (Chul Han, 2016: 10). Han, “Eros'un İstirabı” adlı eserinde günümüz toplumunda bireyi modern köle olarak niteler ve sağlığın bağımsızlığa ve özgürlüğe tercih edildiğini belirtir (Chul Han, 2020a: 27). “Psikopolitika” adlı eserinde ise herkesin sermayenin diktatörlüğü altında olduğuna dikkat çekerek, kendini sömüren performans öznesinin yalnızlaşması sonucu ortak eylemde bulunacağı siyasi bir grup oluşturamayacağını söyler (Chul Han, 2019a: 16).

Toplumsal eylemin içerisinde, bireyin düşüncelerini geçmiş deneyimleri içinde barındırdığını belirten Mead, davranışın yansımada bilinç yapısına dikkat çekerek, bireysel organizma tarafından davranışın belli bir amaca, sosyal ve fiziksel çevreye, meydana geldiğini ve tüm bunlara göre tepki vereceği sosyal ve fiziksel duruma göre şekillendiğini belirtir (Mead, 2017: 125). Mead'e göre, “sosyal ben” ve “ferdi ben” olmak üzere iki farklı benlik vardır. Bireyin ait olduğu topluluk ve içinde bulunduğu topluma göre benlik oluşturulur. Bu anlamda toplum bireylere göre farklılaşır. Toplum içerisinde birleşik bir benlik bulunur, fakat bu benlik bölünebilir niteliktedir (Mead, 2017: 171). Toplumsal açıdan “sosyal ben”de, herkese ait farklı tavırlar, ortak eylemler dışa yansır. İnsanların eylemleri, söylediği sözler, duygular, jestler ve beden dilleri ise “ferdi ben” içinde kalır fakat bunlar “sosyal ben”le birleşir (Mead, 2017: 286). Mead'in bu görüşü küreselleşmeyle beraber değişime uğradı. Düşünceler, beğeniler, kültürler homojenleştikten dolayı acı duygusu da aynılaştı.

George Herbert Mead'a göre; “*Düşüncenin nesnesi olarak anlam, nesneye yönelik tepkisinde kendisini diğer bireyin davranışına karşılık vermek için güdüleyen birey aracılığıyla deneyimde ortaya çıkar*” (Mead, 2017: 123). İletişimin yoğun olarak yaşandığı günümüz toplumunda, bireylerin etkileşim kurmak zorunda olduğu ve yaşam tecrübelerinin insan davranışlarına yansıdığı gerçeği bizi Mead'ın dayandırdığı davranışsal deneyimlere götürecektir. Bingöl, “Bedenin sosyolojisi: Nasıl? Niçin?” adlı makalesinde, bedenlerin toplum içinde üretilmelerinin onların toplum için üretildikleri sonucunu ortaya çıkardığını, bunun da bedenlerin toplumsallaştırdığını ortaya çıkardığını öne sürmektedir. Bingöl'e göre; “*Bedenler, toplum tarafından işlenir, eğitilir, yetiştirilir ve değiştirilir. Böylece bedenler, toplumsal ilişkileri, kurumları ve toplumsal yapıyı meydana getiren esas öğelerden birini temsil eden gövdelere,*

toplumsal bedenlere dönüştürülmektedir” (Bingöl, 2017: 88). Toplumsal ilişkilerin kapsamı dışında var olmayan nesnelere, sembollerle var edilmektedir (Mead, 2017: 114).

2. Palyatif Toplum

Byung Chul Han’a göre; “Palyatif toplum bir olumluluk toplumdur” (Chul Han, 2022: 28). Günümüz toplumunda olumsuz düşüncelerden uzak durulması ve bunun yerine olumlu düşüncelerin konduğunu belirten Han, günümüzdeki algofobinin temelinde bir paradigma değişimi yattığını, içinde yaşadığımız toplumun her tür olumsuzluktan kurtulmaya çalışan bir olumluluk toplumu olduğunu ve acının olumsuzlukla eş değer olduğunu belirtmektedir (Chul Han, 2022: 14). Han’a göre; günümüzde “algofobi” yani genel bir acı korkusu hâkim durumda. Toplumsal alana uzanan algofobi, acıya olan toleransı da düşürmekte ve acı verici tartışmalara yol açabilecek fikir ayrılıklarına daha az yer verilmektedir (Chul Han, 2022: 13).

Han’a göre “Palyatif toplum” aynı zamanda bir “beğendim” toplumdur (Chul Han, 2022: 15). Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal ağlarda yapılan beğeniler görünürlüğü arttırmaktadır. İnsanların sosyal medya üzerinden yapmış oldukları etkileşimlerde, beğeni (like) oranı, takipçi ve görüntülenme sayısı bir tür sınıfsal ötekileştirmeyi de meydana getirmektedir (Solmaz, 2022: 51-59). Günümüz toplumunda sosyal medya kullanıcılarının büyük bir bölümünün beğeni ve takipçi kaygısı içinde olması bundan kaynaklanmaktadır. Byung Chul Han’a göre, beğenilirlik kültürü birden çok nedene bağlıdır. İlk olarak kültürün ekonomikleştirilmesi ve metalaştırılmasına dayanır. Kültür ürünleri giderek daha büyük oranda tüketimin baskısı altına girer ve tüketilebilecek, beğenilir bir şekil almak zorunda kalırlar (Chul Han, 2022: 16).

Sosyal medya kullanıcılarının beğeni, takipçi ve etkileşim kaygısı içinde sürekli olarak içerik (fotoğraf, video, ses vs.) üretmeleri, takipçileri ya da etkileşim içinde oldukları insanlar tarafından tüketilmeleri anlamına gelmektedir. Burada tüketilen bireyin metalaşmasından kaynaklanan kendisidir. Bu anlamda bireyler sosyal medya içerisinde toplumsal algıya hizmet ederken, toplumsal olanın da etkisini taşımaktadır.

Han’a göre, palyatif toplum, ilaçlar ya da medya yoluyla oluşan duyarsızlık sayesinde eleştiriye karşı bağışıklık kazanır. Sosyal medya ve bilgisayar oyunları da anestezi gibi etki gösterir. Toplumsal anestezi bilgi ve düşünceyi engellediği gibi hakikati de baskılar (Chul Han, 2022: 23). “*Palyatif toplum hakikati olmayan bir toplumdur, ayının cehennemidir*” (Chul Han, 2022: 41). Nitekim gerçek algısı günümüz toplumunda bir yanılısamadan, başka bir ifadeyle yansıtılan gerçeklikten ibarettir.

İnsanların yaşam biçimleri bir üretim mekanizmasından geçerek devamlılık gösterir ve sonraki nesillerin temelini oluşturur. Bu bağlamda insanın zihninde yatan duyguların örselenmesi, insanın varlığını hissetmesini ve bilinç yapısını etkiler. Örneğin aşk acısı olarak birçok insanın ıstırabı olan hislerin, insanların yaşadığı döneme ait izleri barındırır. Başka bir ifadeyle mitolojik olarak kuşaktan kuşağa aktarılan Leyla-Mecnun, Kerem Aslı hikayeleri günümüz toplumunun yaşadığı aşkların çok uzağında kalmıştır. Hızla tüketilen aşklar, zihinde fazla yer tutmayan ilişkilerin kısa anlatıları, pamuk ipliğine sarılı arkadaşlıklar söz konusu hikayelerin çok uzağında kalmıştır. Bu durumun nedeni toplum yapısının arabeskten uzaklaşması ve popüler olanı benimsemesi ile açıklanabilir. Başka bir ifadeyle günümüz toplumu acılar üzerinden yansıtılan imajdan kaçınmaktadır. Çünkü modern kapitalist kültür feodal sistemin yerine, tinsel/feodal odaklı bir yaşam merkezinden, insan odaklı/modern bir yaşam biçimine odaklanmıştır. Bu durum da kişiyi ölüm korkusundan uzaklaştırmak için maddeye bağlamıştır. Dolayısıyla kapitalist sistem üretim tüketim dengesini sağlamıştır.

Palyatif toplumda Han’ın “*Acının Poetiği*” başlığı altında belirttiği “*Acı günümüzde estetik hayal gücünden tamamen kopmuştur*” ifadesiyle toplumun düşünme yetisinin uyuşturulduğuna dikkat çekmektedir (Chul Han, 2022: 47). Ona göre günümüz toplumunda insanlar artık acıya maruz kalmak istemiyor (Chul Han, 2022: 48). Günümüz toplumunda insanlar acı verebilecek yoğun duygulardan kaçınır ve her şey palyatif bir rahatlık alanında gerçekleşir (Chul Han, 2022: 42). Palyatif toplumda acının sosyokültürel nedenlerinin gözden kaçırıldığına dikkat çeken Chul Han, günümüz toplumunun anlamdan yoksun kalmasını, acıların katlanılmaz nedeni olarak görmektedir. Han’a göre; “*Yalnızlık ve yalıtılmışlığın giderek arttığı bir toplumda yaşıyoruz. Narsisizm ve egoizm bunu daha da*

vahimleştiriyor. Artan rekabet, azalan dayanışma ve empati de insanları yalnızlaştırıyor” (Chul Han, 2022: 40). Yalnızlık gibi başarısızlık da insanları dijital dünyanın konfor alanlarından biri olan sosyal medya platformlarına itmektedir. Richard Sennet'e göre; başarısızlık duygusunu parayla dindirmenin zor olmasının nedeni, başarısızlığın çok daha derin hissedilebilmesinden kaynaklanmaktadır. Ona göre hayatı anlamlı kılmayı başaramamak, kendinde değerli bir şey görememek, salt var olmanın ötesinde gerçekten yaşamayı başaramamak gibidir (Sennett, 2008: 125).

Günümüz toplumunun en önemli içsel bunalımlarından birisinin kişisel yalnızlıktan kaynaklı olduğunu söyleyebiliriz. İnsanların yalnızlaşmasının altında elbette birçok neden vardır. Bu nedenler arasında Han'ın da belirttiği gibi narsisizm ve egoizm başat rol oynuyor. Tüm kişisel nedenlerin söz konusu duygular üzerinde etkili olduğunu bir kenara bırakırsak, insanı fiziksel yalnızlığa iten dijital dünyanın sunduğu konfordan kaynaklanan yalnızlığı göz ardı etmemek gerekir. Dolayısıyla gündelik hayat pratiklerini gözden geçirdiğimizde dijital dünyada ne kadar zaman geçirdiğimiz bu yalnızlığı gösterecektir.

“Günümüzde acı salt bedensel bir azap şeklinde şeyeleşmiştir. Acının hiçbir anlamı olmaması tek yönlü olarak, diyelim ki onu teolojik baskılardan kurtaran özgürleştirici bir eylem şeklinde anlaşılabilir. Acının anlamsızlığı daha ziyade biyolojik bir sürece indirgenmiş olan hayatımızın bizzat anlamdan arınmış olduğuna işaret eder. Acının anlamlılığı hayatı bir anlam ufku oturtan bir anlatı gerektirir. Anlamdan arınmış, artık anlatmayan, çıplak bir hayatta mümkündür” (Chul Han, 2022: 33).

Palyatif toplumda acıdan kaçan, yalnızlaşan ve anlamı yitiren bireyler buna karşın mutlu olmak için çabalamaktadır. Han'a göre günümüz toplumunda; *“İktidarın yeni formülü “mutlu ol”dur. Mutluluğun olumluluğu acının olumsuzluğunu yerinden eder. Olumlu bir duygusal sermaye olarak olarak mutluluk kesintisiz bir performans yetisi sağlamak durumundadır”* (Chul Han, 2022: 21). Bauman ise günümüz sanat dünyasında en popüler ilgi çekme yönteminin bir şöhret reçetesi olan “happening” olduğunu söyler. Bauman'a göre; *“Bu sadece bir kerelik gerçekleştirilir: Aynı form ve sıra içinde asla tekrarlanmaz. Bir haapening bir ölüm lekesiyle doğar; yok oluşun yakınlığı onun en cazip yanıdır”* (Bauman, 2005: 301). Han'a göre, mutluluk içinde bir olumsuzluk barındırır ve mutluluğun en önemli niteliği hazırda olmamasıdır. Ayrıca mutluluğu şeyeleşmekten kurtaran acıdır. Ona göre, *“Mutluluk, daha yüksek performans vaat eden olumlu duyguların toplamından daha fazla bir şeydir. Optimize etme mantığına uymaz”* (Chul Han, 2022: 24). Dolayısıyla günümüz toplumunun cazip tarafında daha çok mutluluk imgeleri ön plana çıkarılmaktadır.

Byung Chul Han, “Yorgunluk Toplumu” adlı kitabında ise dünyanın pozitifleştirilmesinin şiddetin yeni formlar doğuracağını, bunlarında immünolojik başkadan gelmekten ziyade sistemin kendisine içkin olduğunu belirtir (Chul Han, 2019b: 15). Ona göre iyi bir hayat yaşama kaygısı, gitgide hayatta kalma kaygısına dönüşmektedir (Chul Han, 2019b: 24). Han “Yorgunluk Toplumu”nda söz konusu kaygılarla, insanların gündelik hayat pratiklerini ve kapitalist sistem içerisinde savrulan bedenlerin depresyondan kurtulamamasını sorgulamaktadır (Chul Han, 2019b).

“Acının cehennemi palyatif bir rahatlık alanıdır. Acı buradan dışarı atılmıştır çünkü iletişimin hızlanan dolaşımını rahatsız eder. İletişim, ayının ayıyla karşılaştığı yerde en yüksek hıza ulaşır. “Like/beğendim” iletişimi hızlandırır. Acıysa ona karşı durur. Sesini kesme eğilimi vardır ama bu eğilim tamamen farklı bir şeyin gerçekleşmesine izin verir” (Chul Han, 2022: 48).

Auguste Comte ve Weber'in toplum üzerine yapmış oldukları teorilerden yola çıkan Chul Han, günümüz toplumunu veriler üzerinden yorumlamaktadır. Yaşadığımız çağda dünyayı bütüncül bir dijital panoptikon olarak niteleyen Byung Chul Han, insan davranışlarının tespit edilmesi için Big Datanın kullanıldığına dikkat çekerek, geleceğin hesaplanabilir ve manipüle edilebilir hale geldiğini söyler. Han'a göre; *“Big Data kendini son derece etkili ve verimli, psikopolitik bir araç olarak ortaya koymakta ve insanları kukla gibi oynatabilmektedir. Bu da muhataplar farkına bile varmadan insan ruhuna (menschliche psyche) müdahale etmeyi ve onu etkilemeyi mümkün kılmaktadır”* (Chul Han, 2020c: 31). Han “Palyatif Toplumu”nda dijitalleşmeyi anestezi uygulaması olarak değerlendirir. Ona göre palyatif toplumun sürekli anestezisi, dünyayı gerçeklikten arındırır ve dijitalleşme direncini azaltır (Chul Han, 2022: 43).

Günümüz toplumunun Byung Chul Han'ın metaforuyla palyatif hale gelmesinin altında yatan nedenlerin başında kuşkusuz dijitalleşme gelmektedir. Tabi günümüz toplumunu sadece dijitalleşmenin

ortaya çıkardığı nedenlerle sınırlandırmak yanlış olur. Dolayısıyla toplumun palyatif hale gelmesinde etkili olan birçok farklı dinamik yapıyı birlikte düşünmek doğru olacaktır. Bu anlamda iletişimin hızı ve aşırılığı, insana düşünme fırsatı tanımayan enformasyon bombardımanı, popüler kültürün insanlara benimsediği yaşam tarzları, moda olgusu, bireylerin birbirleriyle olan iletişimleriyle oraya çıkan formlar, ekonomik seçkinlerin daha çok kazanmaları için daha fazla tüketimi teşvik edecek reklam politikaları, tüketim toplumunun bilinçsiz bağımlı bireyleri, her şeyin metalaşması ve daha birçok etken günümüz toplumunu palyatif hale getirmiştir. Nitekim günümüzde insanlar üzerinde düşünmesi gereken birçok konuyu düşünmeden geçiştirmektedir. Dolayısıyla yaşanan hayat düşünülmemiş bir hayata, sorgulanmamış bir yaşam biçimine dönüşmektedir.

3. Acı algısının hissizleştirilmesi

Roselyne Rey “Acının Tarihi” adlı kitabında “acı” kavramını şu şekilde ele almaktadır: “*Acı algısı ya vücudun dışındaki nesnelere eyleminden ya da vücudun kendisinden gelebilen bir ruh algısıdır. Birinci durumda acı, doğal iştahlardan (açlık, susuzluk, vs.) ve neşe, hüznün, aşk, öfke, vs. gibi duygulardan oluşan “iç duyguların” aksine beş duyuadan biri olan “dokunma”ya bağlantılanmıştır*” (Rey, 2022: 94). Aydınlanma çağında acının algısına baktığımızda, toplumun Hristiyanlıktan uzaklaşması, düşüncenin laikleşmesi ve rasyonelleşmenin kaynağı olarak bilimle metafiziğin birbirinden ayrılmasına bağlı bir zihniyet dönüşümünü görmekteyiz (Rey, 2022: 111).

Acı ve ıstırap kavramlarına bakıldığında, “ıstırap” sözcüğü bir özneye gönderme yaparken, “acı” sözcüğü bu ıstırapın nesneleştirilmiş halini göstermektedir (Rey, 2022: 14). Acı, kodlanmış toplumsal bir davranışı harekete geçirmektedir. Bu davranış da acıyı dışa vurma kurallarını ve bunların deneyimlerini insanın mahrem alanı ile eklemlendiğini belirler (Rey, 2022: 16). Acı iktidar tarafından politize edilen bir disiplin tekniği olarak işlenmektedir. Emir ve yasaklar özneye acı aracılığıyla işlenir ve bedenine sabitlenir. Disiplin toplumunda acı etkili bir rol üstlenmektedir (Chul Han, 2022: 20).

Rey’e göre, herhangi bir acı şekli sınıflandırmasından önce acı, varlığımızı hissetmemizi sağlayan ve bedenimizin tehlike altında olduğunu bize haber veren bir bekleci ya da bir uyarı işareti olarak kabul edilmekteydi. Ona göre faydalı ve kurtarıcı nitelikte olan acı insanı yanlış bir yaşam düzeninden uzaklaştırır ve bazı durumlarda hastalığın gelişinden insanı haberdar eder. Dolayısıyla Rey, “kendini tanı!” özdeyişini salt bedensel alanına taşımaktadır³ (Rey, 2022: 113-114).

Freud “acı”nın birey için üç taraftan tehdit unsuru taşıdığına dikkat çeker; ilki çürümesi ve parçalanmasının yanı sıra ağrı ve kaygı işaretiyle bedensel olarak, ikincisi karşı konulması güç olan yıkıcı gücüyle dış dünyadan ve son olarak insan ilişkilerinden (Freud, 2015: 28). Bu görüşü neredeyse aynı şekilde Bauman da ele almıştır. Bauman’ göre ise güvenlik, insanları tehdit eden üç tür acıya karşı koruma anlamına gelmektedir. Bunlar “kendi bünyemizden”, “dış dünyadan” ve öteki insanlarla olan ilişkilerimizden” kaynaklanan acıdır (Bauman, 2005: 57).

Freud’a göre; “*acı bir histir ve onu hissettiğimiz sürece varlığını sürdürür. Acıyı hissederiz çünkü sahip olduğumuz bütünlük belli özellikler çerçevesinde işler*” (Freud, 2015: 30). Genel olarak acıdan kaçınma durumu haz almayı geri plana itmektedir. İhtiyaçların sınırsız tatmini, cazip bir yaşam şekli olarak düşünülebilir ama bu durum hazzı daha fazla önem vermek demektir ve kısa sürede kendini cezalandırır. İnsan ilişkilerinden kaynaklanan acı durumunda yalnızlaşmak ve diğer insanlardan uzak durmak bir korunma yoludur. Bu yolla ulaşılan mutluluk sükûnetin mutluluğudur (Freud, 2015: 29).

Palyatif toplumun, performans toplumuyla örtüşüğünü belirten Byung Chul Han’a göre;

“Acı bir zayıflık belirtisi olarak yorumlanır. Gizlenmesi ya da optimizasyonla giderilmesi gereken bir şeydir. Performansla uyumsuz. Yapabilmenin hüküm sürdüğü aktif toplumda acı çekmenin pasifliğine yer yoktur. Günümüzde acı kendini ifade edebilme imkanlarından tümüyle mahrum bırakılmıştır.” (Chul Han, 2022: 15).

³ Bu görüşe göre kendini incelemek için kendi içine dalarak kişi aşırı bir duyarlılıkta, haz ve acının sınırında gelecek hastalığın ön belirtilerini, işaretlerini görebilir (Rey, 2022:114).

Byung Chul Han acının anlamsız olarak algılanmasını, günümüzde acı deneyiminin temel özelliklerinden birisi olarak değerlendirir. Han'a göre, "acı artık ilaçlarla mücadeleyi gerektiren anlamsız bir kötülüktür. Salt bedensel bir azap olarak sembolik düzeyden çıkar" (Chul Han, 2022: 31). Han burada acıyı anlamsız hale getiren ve hissizleştiren bedensel yapı içinde sınırlanmasına dikkat çeker. Ona göre; "acıları salt tıbbı bırakırsak imleme niteliklerini göz ardı etmiş oluruz" (Chul Han, 2022: 13).

"Acı öz-algılamayı hassaslaştırır. Kendiliğe kontur verir. Profilini çizer. Giderek artan kendine zarar verici davranışlar narsisist, depresif hale gelmiş ben'in kendi varlığından emin olmayı, kendini hissetmeyi hedefleyen ümitsiz çabası olarak anlaşılabilir. Acı duyuyorum o halde varım. Varoluş duygusunu da acıya borçluyuz. Acı ortadan kalktığında yerine koyacak bir şey ararız. Yapay olarak yaratılan acı buna çare olur" (Chul Han, 2022: 43).

Byung Chul Han bir başka eseri olan "Güzeli Kurtarmak" kitabında ise günümüzde histerik bir şekilde hayatta kalmanın yerini alan sağlıklı hayatın öldüğünü ve bundan dolayı artık yaşadığımız çağla ilgili şu çıkarımı yapmaktadır: "artık bu çağda, yaşamak için fazla ölüyoruz ve ölmek için de fazla diri" (Chul Han, 2018: 48). Acının insanın varoluşunu taşıdığını ve bu açıdan hazdan ayrıldığına dikkat çeken Han, acının ortadan kaldırılacak geçici bir durum olmadığını, bundan ziyade acının insanın varoluşunun çekim gücünü oluşturduğunu belirtmektedir (Chul Han, 2022: 55).

Han'a göre; "Her tür acıyı yadsıyan bir hayat şekleleşmiş bir hayattır" (Chul Han, 2022: 17). İnsanların hissettikleri "acı" duygusu birbirine benzer özellikler gösterse de her insanın duyduğu acı hissi farklıdır. Bu farklılık insanların tamamen algı dünyasıyla ilişkilidir. Tüketim toplumunda sistem bireyleri ölümden uzaklaştırıp maddesel olarak tüketememenin vermiş olduğu acıyı empoze etmektedir. Toplumda bazı olaylara karşı insanların tepkilerine bakıldığında, aşırı reaksiyon gösterenler gibi yeterince tepki göstermeyen insanlar da vardır. Bu durumu bireyler kendi arasında ya aşırı duygusal ya da gamsız olarak değerlendirmektedir. Algıların geçmiş deneyimlerin sonucunda ortaya çıktığı dikkate alındığında, "acı" kavramının da altında yatan deneyimleri göz ardı etmemek gerekir. Bu bağlamda acının insandaki uyarıcılar tarafından nasıl algıya dönüştüğüne ve bilişsel olarak tutum ve davranışlara nasıl yansıtıldığına bakmak gerekir.

Sigmund Freud'a göre; "Uygar insan bir parça mutluluk imkanını bir parça güvenlikle takas etti" (Freud, 2015: 78). Günümüzdeki insanların mutluluk odaklı yaşam tarzları onları hayatın acı gerçeklerinden alı koymakta. Güvenlik olgusu tarih boyunca insanların en önemli ihtiyaçlarından birisi olmuştur. Nitekim bu olgu Maslow'un "İhtiyaçlar Hiyerarşisi" piramidinde de ilk sırayı almaktadır (McLeod, 2007). Fakat insanın hayatını sadece güvenlik ihtiyacını karşılaması ile sürdürmesi olanaksızdır. Bu nedenle bir formül olarak mutluluk reçetesi sunmak yerine, mutsuzluğun nedenleri üzerine düşünmek daha faydalı olacaktır. Freud mutluluğu bastırılmış olan ihtiyaçların anlık tatmini olarak tanımlar ve mutluluğu doğası gereği bir fenomen olarak kalacağını belirtir (Freud, 2015: 28). Günümüz toplumunda tüketim odaklı anlık mutluluklar da bu fenomenin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Byung Chul Han bir başka eseri olan "Şeffaflık Toplumu" kitabında ise enformasyonun ortaya çıkardığı karmaşıklığı ve hakikatten kopuşu dile getirmektedir. Han'a göre; "Şeffaflık toplumu enformasyon toplumdur. Enformasyon, kendi başına, her türlü olumsuzluktan yoksun olduğu ölçüde bir şeffaflık fenomenidir. Olumlaştırılmış, işlemeleştirilmiş bir dildir" (Chul Han, 2017: 60-61). Dijitalleşen dünya bireye sadece olumlu olanı ve bireyin hoşuna gideceği kesimleri sunar (Chul Han, 2017: 54). "Enformasyon bilginin pornografik bir formudur" (Chul Han, 2018: 19). Bilgi günümüzde çok kolay ve hızlı elde edilebilir olmuştur. Hemen ve kolay bir şekilde elde edildiği için de değersizleşmiştir.

"Pürüzsüzlük dijital aygıtların yüzeyleriyle sınırlı değildir. Dijital bir aygıtın gerçekleştirdiği iletişim de pürüzsüzce işlemektedir çünkü bu iletişimde özellikle hoşnutluklar ve hatta pozitiflikler iletilir ve alınır. Sharing (paylaş) ve Like (Beğen) iletişimsel pürüzsüzlük araçlarını temsil eder. Negatiflikler saf dışı edilir çünkü hızlı iletişim için engel ortaya koyarlar" (Chul Han, 2018: 4).

Luhmann'a göre, kitle iletişim araçları cehaleti hiç kimsenin fark edemeyeceği şekilde yayar. İnsanların bu durumu fark etmemesi için de sürekli yalan üreterek enformasyonu yeniler (Luhmann, 2000: 25). Enformasyon mekanizmasının büyük bir bölümü, teknolojik özelliklerinden dolayı bireyi pasifleştirici özelliğe sahiptir (Schiller, 2018: 51). Günümüz toplumundaki iletişim, sürekli üretilen enformasyon ve

dezenformasyonla büyük bir kaosa dönüşmüştür. İnsanlar sosyal medyada, sosyal hayatta ya da iletişim halinde olduğu herhangi bir anda sürekli enformasyona maruz kalmaktadır. Dolayısıyla bireyler aşırı enformasyonun sonucu olarak neyin gerekli bilgi, neyin gereksiz bilgi olduğunu seçme ve ayırıştırma konusunda yetersiz kalmaktadır. Aynı zamanda üretilen enformasyonla düşünce yapıları şekillenmekte ve bu durumda dili etkilemektedir.

Han, “Kapitalizm ve Ölüm Dürtüsü” adlı kitabında günümüzdeki veri toplama çılgınlığını “Dataizm” olarak ifade etmektedir. Ona göre, Big Data çılgınlığı dijital çağın inancına bağlılığını bildiriyor. Verilerin günümüzde her türlü amaç için toplandığını belirten Byung Chul Han “Dataizm”i bir paradoks olarak şu şekilde ifade etmektedir:

“Verileri günümüzde her türlü amaç için toplanmaktadır. Sadece NSA değil, Acxiom, Google veya Facebook da doymak bilmez bir açıklıkla veri peşindedir. Quantified Self hafreketinin taraftarları da Dataizm’e yakalanmış durumda. Bütün bedensel parametreleri otomatik olarak kaydeden sensörlerle donatıyorlar bedenlerini. İster vücut ısısı, ister adımlar, ister uygu döngüleri, ister kalori alımı veya kalori tüketimi, isterse de hareket profilleri, hatta beyin dalgaları olsun, her şey ölçülmektedir. Dahası meditasyon esnasında bile kalp atışlarının protokolü tutulmaktadır. Yani gevşeme esnasında bile performans ve verimlilik geçerlidir, ama aslında bir paradokstur bu” (Chul Han, 2020c: 51).

Palyatif toplum acı duygusunu özelleştirerek siyasetten arındırmakta ve böylece acının toplumsal boyutu baskılanmaktadır (Chul Han, 2022: 24). Han’a göre; “Neoliberal performans toplumunda başarısız olan kişi, toplumu ya da sistemi sorgulamak yerine başarısızlığından kendini sorumlu tutar ve utanç duyar” (Chul Han, 2019a: 16). Ona göre; Acı günümüzde insanların yitirmekte olduğu bir algı organıdır (Chul Han, 2022: 58).

SONUÇ

Acı kavramı tarihsel süreçte toplumdan topluma değişkenlik göstermiştir. Geçmişte feodal dönemlerdeki tinsel acının yerini günümüzdeki kapitalist sistem içerisinde ruhsal acı almıştır. Kapitalist sistem ve küreselleşmenin uzantıları olarak postmodern toplumlarda acılar geçici ve geçiştirici hale getirilmiştir. Tıpkı tüketim toplumunda tüketilen ürünlerin geçiciliği gibi. Buna bağlı olarak acılar geçici/geçiştirici görünse de neoliberal sistemin kalıcı bir politikası olarak kalmıştır.

Günümüz toplumunu “Palyatif Toplum” perspektifinden ele aldığımızda geçmiş dönemlerden ziyade daha olumlu ya da olumlayıcı bir sistem içerisinde gösterilmektedir. Başka bir ifadeyle günümüz toplumu acılardan arındırılmış, mutlu bireylerden oluşan toplum olarak gösterilmektedir. Özellikle Byung Chul Han’ın günümüz toplumunu “olumluluk toplumu” olarak ele almasının açıklaması olarak, geçmiş dönemlerin aksine bireye dayatılan “mutlu ol” ve “başarılı ol” mesajlarının, bilinçaltında yatan enformasyon yığını ile şekillendirildiğini görmekteyiz. Bu durumun ise “Big Data” yani kişisel verilerin toplanması, saklanması ve işlenmesi ile ilgili süreçlerle yapıldığını, yine Han’ın “Dataizm” nitelemesi ile ele aldığımızda, aşırı enformasyonun bilgiyi yok ettiği sonucuyla karşılaşmaktayız.

Acı algısının hissizleştirilmesinde palyatif toplumun bir başka nitelemesi olan “beğendim” unsuru ise sosyal medya kullanıcıları tarafından narsist bir yaklaşımla kendisini göstermektedir. Günümüzdeki sosyal medya etkileşimlerine baktığımızda, insanların paylaşımlarının bir etkileşim sonucunda (beğeni, paylaşım) şekillendiğini görmekteyiz. Gösteri toplumunda her birey sınıfsal olarak konumunu gösteren davranış kalıpları içerisine girmekte ve ait olduğu veya olmak istediği sınıfın özelliklerini benimsediğini göstermektedir. Bu durum bireylerin sosyal medya etkileşimleri ve görünürlükleri üzerinden çizmiş oldukları imajla dışa yansımaktadır.

Tüketime ve başarıya dayalı kapitalist sistem günümüzde insanları atomize etmektedir. Bu yüzden günümüzde insanların yardımlaşmadan uzak daha kişisel bir alanda yaşamlarını sürdürmeleri aynı zamanda yalnızlık durumunu ön plana çıkarmıştır. Nitekim günümüz toplumunda yalnızlık çağın yaygın hastalığı haline gelmiştir. Fiziki olarak yalnızlaşan bedenler, dijital hayat içerisinde sosyal medya ağları üzerinden kurmuş oldukları iletişimle bu yalnızlıklarını gidermeye çalışmaktadır. Fakat gerçek olanla dijital olan arasında deneyim farkı oluşmaktadır. Bu fark palyatif toplumun ortaya çıkardığı bir sonuçtur.

Toplumsal yapı içerisinde bireylerin birbirinden farklı özelliklere sahip olması ve benzer tutum ve davranışlar sergilemesi, deneyimler sonucunda ortaya çıkmaktadır. Günümüz toplumunda insanların aynılaşması, çok fazla aktif olması ve iletişimin yoğunluğu, daha az düşünen, daha çok eylem içerisinde olan birey davranışlarını oluşturmaktadır. Tek tip insan yapısı, aynı düşünen insanın bir sonucudur. İnsanların aynı düşünmesi ise aynı enformasyona ve aynı deneyimlere sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

Palyatif toplum yapısı öncelikle olumluluk üzerine kurulduğu için her türlü acıdan ve olumsuz olandan bireyi uzak tutmak istemektedir. İletişimin aşırılığı, hızı ve baskısı ile bireyler zihinsel olarak uyuşturulmaktadır. Han'ın "anestezi" örneği ise günümüz toplumunun her türlü acıdan kaçındığını, yoksun bırakıldığını ve gerektiği zaman acıların enformasyonla bir ilaç gibi uyuşturulduğunu bizlere göstermektedir. Nitekim bireyler içinde buldukları olumsuzluklar karşısında doğru sorgulama yetisinden uzaklaştırılmıştır. Acı duygusunun insanın özünde var olmasına karşın dışarıya yansıtmaktan kaçınması da toplumun bireye dayattığı olumluluk durumundan kaynaklanmaktadır. Nihayetinde acı bilinen anlamını yitirmiş, şeyleşmiştir.

KAYNAKÇA

- Agamben, Giorgio. **Kutsal insan: Egemen insan ve çıplak hayat**, Çev. İsmail Türkmen, Ayrıntı yayınları, 2013.
- Bauman, Zygmunt. **Bireyselleşmiş toplum**, Ayrıntı Yayınları, 2005.
- Bayrakçı, Onur. "İktidar-Hegemonya İlişkinde Algı Yönetimi", **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:52 2021, ss. 93-108.
- Bingöl, Orhan. "Bedenin sosyolojisi: nasıl? niçin?", **Mavi Atlas**, Cilt:5, Sayı:1 2017, ss. 86-96.
- Castells, Manuel. **Bin Yılın Sonu: Enformasyon Çağı, Ekonomi, Toplum ve Kültür**, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2013.
- Chul Han, Byung. **Şiddetin Topolojisi**, Çev. Dilek Zaptçioğlu, İstanbul, Metis Yayınları, 2016.
- Chul Han, Byung. **Şeffaflık toplumu**, Çev. Haluk Barışcan, İstanbul, Metis, 2017.
- Chul Han, Byung. **Güzeli Kurtarmak**, Çev. Kadir Filiz, İstanbul, İnsan Yayınları, 2018.
- Chul Han, Byung. **Psikopolitika Neoliberalizm ve Yeni İktidar Teknikleri**, Çev. Haluk Barışcan, İstanbul, Metis Yayıncılık, 2019a.
- Chul Han, Byung. **Yorgunluk Toplumu**, Çev. Samet Yalçın, İstanbul, Açılımkitap, 2019b.
- Chul Han, Byung. **Eros' un İstirabı**, Çev. Ş. Öztürk, İstanbul, Metis Yayınları, 2020a.
- Chul Han, Byung. **İktidar Nedir?**, Çev. Mustafa Özdemir, İstanbul, İnsan Yayınları, 2020b.
- Chul Han, Byung. **Kapitalizm ve Ölüm Dürtüsü**, Çev. Çağlar Tanyeri, İstanbul, İNKA Kitap, 2020c.
- Chul Han, Byung. **Palyatif Toplum Günümüzde Acı**, Çev. Haluk Barışcan, İstanbul, Metis Yayınları, 2022.
- Çuhacı, Aysu. "Ulrich Beck'in Risk Toplumu Kuramı ", **İstanbul University Journal of Sociology**, Cilt:3, Sayı:14 2012, ss. 129-157.
- Dündar, Onur. **Monastik Düşüncenin İşgücü Göçü ve Tam Uzmanlaşmaya Etkisi Üzerinden Kapitalist Üretim Standardizasyonunun Kökenlerine Yönelik Düşünsel Bir Deneme**, Göç: Bitmeyen Yolculuk Bitmeyen Yorgunluk, Ed. Onur Bayrakçı, İstanbul, Kesit Yayınları, 2020.
- Foucault, Michel. **Hapishanenin Doğuşu**, Çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara, İmge Kitabevi 1992.
- Freud, Sigmund. **Uygarlığa Dair Hoşnutsuzluğumuz**, Çev. Ferhat Jak İçöz, İstanbul, Kafka Yayıncılık, 2015.
- Luhmann, Niklas. **The reality of the mass media**, Çev. Kathleen Cross, Stanford University Press Stanford, 2000.
- McLeod, Saul. "Maslow's hierarchy of needs", **Simply psychology**, Cilt:1, Sayı:1-18 2007.
- Mead, George Herbert. "Zihin, benlik ve toplum", **Ankara: Heretik Yayınları**, 2017.
- Rey, Roselyne. **Acının Tarihi**, Çev. Ayşe Meral, İstanbul, Albaraka Yayınları, 2022.
- Schiller, Herbert. **Zihin Yönlendirenler**, Çev. Cevdet Cerit, İstanbul, Pınar Yayınları, 2018.

Sennett, Richard. **Karakter aşınması: Yeni kapitalizmde işin kişilik üzerindeki etkileri**, Çev. Barış Yıldırım, Ayrıntı Yayınları, 2008.

Solmaz, Erkan. **Sosyal Puanlamanın Bireyi Ötekileştirmesi (Black Mirror "Nosadive" Bölümü Üzerinden Bir Analiz)**, Ed. Kemal Çiftiyıldız, Ankara, Ekin Yayınevi, 2022.

Weber, Max. **Economy and Society**, Ed. Guenther Roth and Claus Wittich, Cilt.2, Berkeley University Of California Press, 1978.

Weber, Max. **Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism**, çev. Talcott Parsons, London and New York, Routledge: Taylorand Francis Group, 2005.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Toplumsal Politika Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.